

NOTA VAN AANBIEDING ADVIES TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING LUCHTHAVEN TEUGE

1. Opzet en doel van dit advies

Aanbieder van het advies is dhr. J.C.G.M. (John) Berends, onafhankelijk voorzitter van de “Stuurgroep toekomstvisie luchthaven Teuge”.

Het advies wordt op 14 december 2015 aangeboden (mondeling dan wel schriftelijk) aan:

- Gedeputeerde Staten van Gelderland (*omdat de provincie bevoegd gezag is voor de landzijdige gebruikaspecten van luchthaven Teuge, en Provinciale Staten hiertoe eind 2016 een luchthavenbesluit zullen vaststellen*);
- de voorzitter van de Commissie Regionaal Overleg Teuge (*omdat dit het wettelijk voorgeschreven overlegorgaan is tussen de luchthaven en haar omgeving*);
- de voorzitter van de Strategische Board Stedendriehoek (*omdat hier de clean tech-ontwikkeling in de regio wordt begeleid waarvan de luchthavenontwikkeling deel uitmaakt*);
- de aandeelhouders en Raad van Commissarissen van de N.V. Luchthaven Teuge (*omdat zij de bedrijfsmatige ontwikkeling en de rentabiliteit van de luchthaven begeleiden*).

De aanbieding van het stuurgroepadvies is gepland op 14 december 2015 van 18.30 tot 19.30 uur, in Grand Café “De Wilde Pieters” aan de Hoofdstraat 175 te Apeldoorn.

2. Totstandkoming van het advies

Op 31 oktober 2014 werd de aftrap gegeven voor een tijdelijk overleg- en onderzoeksproces dat moest leiden tot een zo breed mogelijk gedragen advies over de toekomstige ontwikkelingsrichting van Teuge, en waarvan de luchthavendirectie de opdrachtgever was. Een stuurgroep onder het onafhankelijk voorzitterschap van dhr. John Berends ging van start, met vertegenwoordigers van de luchthaven en haar gebruikers/ondernemingen, de omwonenden, de economische en de onderwijssector. Deze stuurgroep werd geadviseerd door een klankbordgroep van bewoners- en milieuorganisaties, met dhr. Jan van Muyden als onafhankelijk voorzitter. Er werden twee externe onderzoeken uitbesteed en begeleid: door Bureau Buiten naar de economische en recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden van de luchthaven en door Blekenbrink Advies naar de mogelijkheden tot hinderbeperking. Mede aan de hand van de onderzoeksresultaten en de advisering door de klankbordgroep brengt de stuurgroep haar advies uit.

3. Terugblik op het doorlopen proces

Een proces als dit waarin vroegtijdig en los van de formeel-wettelijke procedures wordt overlegd tussen de belangrijkste belanghebbenden is vrij uniek te noemen, en al helemaal in de luchtvaartwereld. Alom wordt het als waardevol gezien dat het op deze manier is gelukt om diverse, veelal tegengestelde belangen samen aan tafel te krijgen en ook “on speaking terms” te houden. Dit heeft inzichten verbreed, verdiept en aangescherpt en bovendien het onderlinge begrip doen groeien. Over een aantal onderwerpen (verwoord onder 4) is gaandeweg een redelijke of zelfs hoge mate van consensus gegroeid, maar begrijpelijkerwijs bleek dit niet mogelijk voor een aantal andere onderwerpen (verwoord onder 5) waar sprake is van principiële verschillen in inzicht en benaderingswijze. Het verkregen totaalbeeld is echter dusdanig duidelijk dat dit het mogelijk maakt om de overleg- en onderzoeksfase nu af te sluiten met dit stuurgroepadvies.

Hierbij dient wel het volgende te worden aangetekend. Bij de bewoners- en milieuorganisaties heerst teleurstelling over de in hun ogen al te abrupte afronding van het overlegproces. De gestelde randvoorwaarde dat dit vóór het kerstreces zou worden afgerond heeft bij hun een zeker gevoel

opgeroepen van onzorgvuldigheid en onvoldoende serieus genomen worden. Daar valt echter tegenover te zetten dat nóg langer overleggen inhoudelijk onvoldoende meerwaarde zou hebben gehad, en dus alleen maar zou hebben uitgemaakt in de beleving. Daarvoor liggen enkele verschillen van inzicht simpelweg tē principieel. Er is een breed gevoel dat het overleg rond Teuge nu verder moet gaan in het formele besluitvormingstraject dat eind 2016 moet leiden tot een door Provinciale Staten vast te stellen luchthavenbesluit over het landzijdige gebruik van Teuge.

4. Onderwerpen waarover overeenstemming bestaat (zij het met nuanceverschillen)

Mogelijkheden tot hinderbeperking

Het uitgevoerde onderzoek en dialoog tussen omwonenden en luchthavengebruikers heeft geleid tot een pakket van aanbevelingen die in de komende jaren gefaseerd in uitvoering zullen worden genomen. Hiermee loopt Teuge binnen de Nederlandse luchtvaartsector voorop op het vlak van hinderbeperking. In eerste instantie zal worden begonnen met de volgende hinderbeperkende maatregelen:

- het kiezen en operationeel krijgen van een (door een overheidsinstantie te beheren) vliegtuigvolgsysteem waarmee het vlieggedrag en de werkelijk gevlogen routes rond Teuge kunnen worden gemonitord;
- het stimuleren dat gebruikers van Teuge in de omgeving voortaan niet lager dan 1000 voet (circa 300 meter) vliegen;
- het weren van relatief luidruchtige vliegtuigen door een aangescherpte tariefstelling en het nader verkennen van hinderbeperkende maatregelen specifiek gericht op de operatie van het nationaal parachutistencentrum.

Evenals de luchthavendirectie in haar toekomstvisie onderschrijft ook de stuurgroep de geadviseerde aanbevelingen tot hinderbeperking. Mede omdat er in de omgeving zorg bestaat dat de te maken afspraken over hinderbeperking te weinig "SMART" zouden worden (en daarmee een al te vrijblijvend karakter zouden kunnen krijgen), dient er goed op te worden toegezien dat deze afspraken ook tot daadwerkelijke uitvoering worden gebracht. Vanuit de bewoners- en milieuorganisaties ligt er een wens om de huidige procedure van klachtenbehandeling bij het Gelderse Provincieloket te heroverwegen.

De stuurgroep voorziet een belangrijke rol voor de Commissie Regionaal Overleg om ten aanzien van de gemaakte afspraken over hinderbeperking de vinger terdege aan de pols te houden. *Aan de provincie wordt geadviseerd om deze opdracht bij de CRO te agenderen, en te zorgen voor de voorzieningen die noodzakelijk zijn om de CRO hierin adequaat te faciliteren.*

Uitbouw Clean Tech-activiteiten op Teuge

Dit is en blijft een belangrijk speerpunt op Teuge. Er zijn interessante raakvlakken met onderwerpen waar de Strategische Board Stedendriehoek en ook de provincie Gelderland mee bezig zijn. De luchthavendirectie heeft een aantal concrete vervolgstappen geformuleerd waarmee zij en haar gebruikers een voortrekkersrol gaan vervullen, om op Teuge een test- en ontwikkel locatie te realiseren voor een cleantech luchtvaart. De samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs wordt hierbij verder versterkt.

Toeristisch-recreatieve mogelijkheden

Er liggen grote kansen op dit vlak, waarbij er ook aanknopingspunten zijn met de provinciale beleidsdoelstelling om de Veluwe weer "terug op één" te krijgen. Er zal aandacht zijn voor zowel groei van de actieve recreatiemogelijkheden op Teuge als voor voorzieningen gericht op meer passieve recreanten. Het gaat dan niet alleen om aan de luchtvaart gerelateerde evenementen, maar ook om het vergroten en diversifiëren van het toeristische pakket (bijvoorbeeld door de komst van een Koude Oorlog Museum). Ook de horecavoorzieningen sluiten aan op deze ontwikkeling.

5. Onderwerpen waarover verschil van inzicht bestaat

De belangrijkste verschillen van inzicht zijn:

Definiëring van de nu beschikbare geluidruimte

Hierover blijft een fundamenteel verschil van inzicht bestaan. De bewoners- en milieuorganisaties pleiten voor een bovengrens aan het aantal vliegbewegingen, aanvullend aan het vastleggen van de

collectieve gebruiksruimte in de vorm van een geluidszone. De luchthaven en haar gebruikers zijn het principieel oneens met dit “dubbele slot”. De luchthaven wil voor het luchthavenbesluit een geluidsruimte aanvragen die (ver)gelijk(baar) is met de geluidsruimte die hoort bij de oorspronkelijke invoerset van de aanwijzing Luchtvaartwet uit 2007 (en daarmee ook de omzettingsregeling Wet luchtvaart uit 2010). Op dit moment worden de partijen het hier niet over eens, maar wel kan worden vastgesteld er op dit punt een gespreksbasis ligt voor het overleg dat zal gaan plaatsvinden tijdens de formele voorbereidings- en besluitvormingsprocedure rond het luchthavenbesluit Teuge die de provincie in 2016 gaat trekken. *Aan de provincie wordt geadviseerd om voorafgaand aan deze procedure een einde te maken aan de onenigheid die nu nog bestaat over de feitelijk beschikbare milieugebruiksruimte waarover luchthaven Teuge onder de oude, dan wel onder de nieuwe regelgeving kan beschikken. In overleg met o.a. het ministerie van I&M als wetgever dient de provincie hierover duidelijkheid te scheppen.*

MER-aspecten

De bewoners- en milieuorganisaties vinden dat de provincie Gelderland als landzijdig bevoegd gezag hoe dan ook voor een (vrijwillige) MER zou moeten kiezen, op “morele gronden” ook als dit formeel niet vereist zou zijn. De luchthaven en haar gebruikers zijn het hiermee principieel oneens. Zij stellen dat er geen wijzigingen zijn ten opzichte van de huidige vergunning die leiden tot nadelige gevolgen voor het milieu. Ook wil men op korte termijn duidelijkheid geven aan het huidige en toekomstige bedrijfsleven op Teuge over de beschikbare milieuruimte (economisch belang). Wel wil de luchthaven graag aanvullend milieuonderzoek (laten) uitvoeren ten aanzien van enerzijds de uitstoot van kerosine en de gezondheidseffecten daarvan, en anderzijds de stikstofdepositie op de naburige bufferzones Natura 2000. *De provincie wordt in haar bevoegd gezag-rol geadviseerd om spoedig uitsluitel te geven over de noodzaak van het wel/niet laten uitvoeren van een MER. Dit dient te gebeuren na overeenstemming over de uiteindelijk te trekken conclusies over de milieugebruiksruimte die door de luchthaven wordt opgenomen in de aanvraag voor het luchthavenbesluit.*

Maximale vlieghoogte

De bewoners- en milieuorganisaties willen een vlieghoogte van 1500 meter rond Teuge, maar de luchthaven en haar gebruikers hebben onderbouwd waarom dit onuitvoerbaar is (zowel praktisch als ook qua luchtvaartregelgeving). De vlieghoogte van 1000 voet rond Teuge (waar dit voorheen 700 voet was) is voor gebruikers die liever vasthouden aan 700 voet een aanvaardbaar compromis. Het werken met die 1000 voet zal voor hen wel enige praktische problemen gaan opleveren.

Financiële situatie van de luchthaven

Een deel van de klankbordgroep is kritisch over de bedrijfsmatige ontwikkelingsmogelijkheden van de luchthaven, en wil daarom meer inzicht hebben in:

- de financiële situatie van de luchthaven (inclusief de privacygevoelige bedrijfsgegevens);
- de hoeveelheid overheidsgeld dat in Teuge de afgelopen jaren is gestoken.

De luchthavendirectie stelt ten principale dat zij verantwoording moet afleggen aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen, en aan niemand anders.

6. Hoe verder na dit advies?

Met dit advies van de Stuurgroep toekomstvisie Teuge wordt een basis gelegd voor de reguliere overlegsporen op velerlei vlak die voor 2016 op het programma staan. De belangrijkste invalshoeken zijn:

- Het formele overlegtraject dat de provincie inzet ter voorbereiding op het luchthavenbesluit.
- Het verder doorontwikkelen en concretiseren van een nieuwe, uitgebreidere rol van de CRO Teuge. Hierbij wijst de Stuurgroep ook op de noodzaak de CRO en haar leden toe te rusten voor deze uitgebreide functie.
- Het, in samenwerking met de partners in de Stedendriehoek en met kennis- en onderwijsinstututen, verder invulling geven aan de cleantech-ambities van de luchthaven.
- het uitwerken van een nieuw, op de actuele situatie toegesneden businessplan door de luchthavendirectie in samenspraak met de Raad van Commissarissen en de aandeelhoudende gemeenten.

Nadere detailinformatie over het stuurgroepadvies kunt u vinden in de hieronder weergegeven ondersteunende adviezen. Het betreft de volgende documenten:

- a) plan van aanpak van de luchthavendirectie (zoals vastgesteld in de stuurgroepvergadering op 25 januari 2015);
- b) toekomstvisie van de luchthavendirectie d.d. 13 november 2015;
- c) notitie van de klankbordgroep d.d. 4 december 2015 waarin inhoudelijk wordt gereageerd op de notitie ad b);
- d) notitie waarin de luchthavendirectie haar visie geeft op de klankbordgroep-notitie ad c);
- e) onderzoeksrapport Bureau Buiten d.d. 25 september 2015;
- f) onderzoeksrapport Blekenbrink Advies d.d. 7 juli 2015;
- g) drie notities van de klankbordgroep d.d. 12 oktober 2015 waarin inhoudelijk wordt gereageerd op de rapporten ad e) en f).

Achtergrond-procesinformatie

Een weerslag van de handelingen van de overlegstructuur is op aanvraag beschikbaar in de vorm van de vergaderverslagen van de stuurgroep en de klankbordgroep.